

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2006-2007

11 juni 2007

GEDACHTEWISSELING

**over de financiering van de werking
van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door mevrouw Sabine Poleyn**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Monica Van Kerrebroeck.

Vaste leden:

de heer Werner Marginet, de dames Katleen Martens, An Michiels, Marie-Rose Morel, Linda Vissers;

de dames Cathy Berx, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn, Monica Van Kerrebroeck;

de heer Ludo Sannen, mevrouw Anissa Tamsamani, de heer Robert Voorhamme;

de heer Karlos Callens, de dames Stern Demeulenaere, Laurence Libert.

Plaatsvervangers:

mevrouw Marijke Dillen, de heren Pieter Huybrechts, Stefaan Sintobin, de dames Greet Van Linter, Gerda Van Steenberge;

de heer Jos De Meyer, mevrouw Veerle Heeren, de heren Jan Laurys, Luc Martens;

de heren Dirk De Cock, Chokri Mahassine, Joris Vandenbroucke;

de dames Margriet Hermans, Anne Marie Hoebeke, Vera Van der Borgh.

Toegevoegde leden:

de heer Jef Tavernier;

de heer Kris Van Dijck.

INHOUD

	Blz.
I. Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR)	4
II. Vragen van de leden	6
III. Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA).....	9
IV. Vragen van de leden	14
V. Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS)	17
VI. Vragen van de leden	21

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie had op 30 mei 2007 een gedachtewisseling over de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen met vertegenwoordigers van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), de Vlaamse Hogeschoolraad (VLHORA) en de Vereniging van Vlaamse Studenten (VVS).

I. VLAAMSE INTERUNIVERSITAIRE RAAD (VLIR)

De heer *Benjamin Van Camp*, voorzitter Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), zegt dat de discussie over het financieringsvoorstel al een jaar bezig is. Op een bepaald moment werden vrijwel dagelijks kleine wijzigingen aan de parameters voorgesteld. De VLIR is om die reden werk aan het maken van een algemene nota op vraag van minister Frank Vandenbroucke. Het financieringsmodel is een integraal financieringsmodel voor het hoger onderwijs ondanks het grote aantal parameters die het ingewikkeld maken. Dit model past in de Europese Bolognahervormingen.

De uitgangspunten zijn bekend. Er zijn drie types hoger onderwijs: professionele bachelors, opleidingen van twee cycli aan hogescholen die in een academiseringsfase zitten en de universitaire opleidingen. Deze types komen voor in het ontwerp van decreet.

De spreker gaat niet in op de verdeling tussen sokkel-financiering en volatiele financiering. Dat zijn de parameters die ervoor zorgen dat de ene instelling meer inkomsten krijgt en de andere minder. De sokkel-financiering zorgt voor stabiliteit in het model. De spreker vraagt zich wel af in welke mate stabiliteit nodig is als men tot aanpassingen moet overgaan. De sokkel-financiering is te verantwoorden omdat elke instelling primaire taken heeft die het aanbod onderbouwen en dus niet rechtevenredig gekoppeld zijn aan het aantal studenten of andere kwantitatieve parameters.

Een universiteit biedt onderwijs aan vanuit onderzoek. In het model zijn 45 percent van de middelen onderzoeksgerelateerd en 55 percent onderwijsgerelateerd. De onderwijsparameters zijn voornamelijk studenten-aantallen. De parameters voor onderwijs en onderzoek zijn vooral outputparameters. Voor de studenten komt er enkel het eerste jaar een inputgegeven bij.

De betrachting is een tweede democratiseringsgolf in gang te zetten door studenten met een zwakke sociale afkomst te steunen en op te volgen. Het aanmoedigingsfonds moet kwetsbare studenten begeleiden.

Het model wil de kwaliteit stimuleren door outputparameters en kwaliteitscontrole. Het onderwijs wordt gecontroleerd door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) die opleidingen erkent. De kwaliteit van het onderzoek wordt getoetst aan de hand van aantal en kwaliteit van de publicaties (vooral hardere wetenschappen) en aantal doctoraten. Het model zet instellingen aan om beter te scoren op alle parameters. Het model wil meer middelen geven aan de instellingen die het goed doen. De spreker noemt dat laatste relatief omdat het goed doen vooral een kwantitatieve appreciatie is.

Instellingen die minder snel groeien of financieel achteruitgaan, worden aangezet tot rationalisering en optimalisering. De heer Van Camp benadrukt dat financieel achteruitgaan niets te maken heeft met de kwaliteit. De achteruitgang wordt tot 2013 geneutraliseerd door toevoeging aan de sokkel van een historisch forfait. Het model zet aan om de middelen beter te gebruiken door grotere samenwerkingsverbanden. Het is volgens de spreker opvallend dat alle instellingen uit de Brusselse regio achteruitgaan. Dat wordt opgevangen door middel van een bijkomende sokkel.

De spreker zegt dat elke instelling afzonderlijke aanmerkingen heeft en op basis van haar visie geprobeerd heeft bepaalde parameters aan te passen. De spreker zal als voorzitter die punten aanhalen die voor de VLIR belangrijk zijn.

Outputstimulering leidt mogelijks tot perverse effecten. Hoe meer diploma's een instelling uitreikt, hoe meer middelen ze krijgt voor haar onderwijsopdracht. De kwaliteit wordt bewaakt, maar kwaliteitscontrole kan leiden tot overregulering. Het risico bestaat dat instellingen studenten gemakkelijker doorlaten waarna de overheid dan weer zal beslissen om nog meer controlemechanismen in te voeren. De VLIR gaat ervan uit dat de instellingen dat niet zullen doen omdat interne kwaliteitszorg deel uitmaakt van de universitaire cultuur.

Voor de onderzoeksfinanciering zijn publicaties belangrijk. De spreker merkt op dat publiceren niet zo

moeilijk is, behalve dan in toptijdschriften. De drang om snel en veel te publiceren, leidt niet noodzakelijk tot fraude maar kan wel tot 'sloppy research' of variaties op hetzelfde thema leiden.

'Sloppy research' leidt tot publicaties die later herroepen worden of niet herhaald kunnen worden. De kwaliteitsparameters op publicaties stoelen voornamelijk op onderzoek in de wetenschappen, (bio)medische wetenschappen en ingenieurswetenschappen. Voor het merendeel van de humane wetenschappen is er een gebrek aan erkende standaarden. Volgens de spreker schuilt er een zekere gevaarperverseit in het stimuleren van het aantal publicaties.

Hetzelfde geldt voor het doctoreren. In Europa wordt meer en meer gestreefd naar doctoreren in de Angelsaksische versie. Vandaag is vier tot vijf jaar nodig om een goed doctoraat af te leveren. Men wil dat terugbrengen tot drie jaar. Vlaamse doctoraten zijn gebaseerd op drie tot vier publicaties in toptijdschriften. Het gevaar bestaat dat het niveau daalt. Het is opvallend dat het aantal doctoraten de laatste jaren sterk is toegenomen. Dat betekent niet noodzakelijk dat de kwaliteit ervan vandaag gedaald is. Er zijn de laatste jaren meer middelen toegekend om studenten te laten doctoreren. De vraag is of er in de toekomst nog rek zit op het aantal doctoraten en ook wat de maatschappelijke waarde van een doctoraat is. Indien de norm van het doctoreren naar beneden schuift, zal het aantal afgeleverde doctoraten wel stijgen, wat dan weer een hogere financiering meebrengt.

Vervolgens gaat de spreker in op de autonomie van de instellingen. Samen met de heer Hans Plancke van de Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS), de heer Bert Hoogewijs van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) en minister Frank Vandenbroucke heeft de spreker een bijeenkomst van de Europese ministerconferentie bijgewoond over Bologna. Een van de belangrijkste punten was dat de instellingen meer autonomie moeten krijgen om de concurrentie aan te kunnen. Dat botst volgens de spreker met de dreigende overregulering op alle vlakken. Door de taalregeling is het vrijwel onmogelijk om initiële masters in het Engels aan te bieden waardoor Vlaamse instellingen een concurrentieel nadeel hebben ten opzichte van Europa. Wie een initiële master in het Engels wil aanbieden, moet voor een Nederlandstalige variant zorgen wat dubbele kosten meebrengt. De internationale 'joint masters' worden o.a. daardoor bijzonder moeilijk. Vlaamse universiteiten kunnen bijna niet meewerken aan gezamenlijke diploma's. Het is zelfs decretaal nog moeilijker met de Waalse universiteiten. De regulering van de subsidiërende

overheid is gekoppeld aan decretaal verplichte lage inschrijvingsbedragen. In Oost-Europa, Engeland en verschillende Duitse Länder heeft men de grootte van de inschrijvingsbedragen overgelaten aan de instellingen. Een 'full cost model' wordt naar voor geschoven. Dit betekent dat tegenover de reële kosten van een universiteit, dezelfde inkomsten moeten staan. Het is aan de universiteit om dan te bepalen wat ze aanbieden en hoe ze bijkomende middelen kunnen bekomen. Zonder de discussie rond onze lage inschrijvingsgelden te willen aangaan, brengt ons Belgisch gesubsidieerd systeem wel mee dat de universiteiten volledig afhankelijk zijn van een regulerende overheid. Onvoldoende autonomie van de instellingen houdt het gevaar in van een concurrentienadeel binnen een internationale context. Overheidscontrole is aanvaardbaar, maar mag niet leiden tot betutteling die de Vlaamse universiteiten achteruitstelt.

Het nieuwe model zorgt voor meer middelen. Die extra middelen worden verdeeld over de groeiers. De instellingen die erop achteruitgaan worden opgevangen door de middelen te stabiliseren tot 2013. Ongeacht de bijkomende middelen zijn ze volgens de spreker absoluut onvoldoende. Alle universiteiten zijn voorstanders van optimalisering en rationalisering, maar daarvoor zijn meer middelen nodig. Er zijn rationaliseringsmiddelen nodig om te herstructureren of personeel te realloceren bij sluiten of gezamenlijk inrichten van opleidingen. De spreker pleit voor een rationaliseringsfonds waardoor de instellingen een incentive hebben om de noodzakelijke hervormingen te kunnen toepassen en onderzoek en opleidingen tussen instellingen meer te laten convergeren zodat men gezamenlijk de internationale concurrentie beter zou aankunnen. In dezelfde context dient dit rationaliseringsfonds en de historische sokkel voldoende lang aangehouden te worden.

Het model bepaalt dat 80 percent van de werkingsmiddelen gebonden zijn aan de gezondheidsindex. Er is gekozen voor 80 percent omdat maximaal 80 percent van de werkingsmiddelen mag worden besteed aan personeelskadermiddelen. De spreker noemt dat een verbetering in vergelijking met het vorige voorstel, maar benadrukt dat het model nog niet overeenstemt met de reële kosten. De personeelskosten stijgen immers sneller dan de gezondheidsindex door promotie of anciënniteit, wat ongeveer jaarlijks 2,5 percent betekent. Dat leidt volgens de spreker zelfs voor de groeiers na een aantal jaren tot een achteruitgang.

De overige 20 percent van de werkingsmiddelen worden voor een deel gekoppeld aan de index. Eigenlijk

zou dit gekoppeld moeten worden aan de index van de consumptiemiddelen. De geplande indexering is derhalve onvoldoende voor de reële kostenstijging. De spreker zegt dat voor de te verwachten kostenstijging personeel en werking bijkomende middelen nodig zijn.

De spreker zegt dat het moeilijk is om een kwetsbare student te definiëren. Een goede definitie is nodig en ontbreekt vooralsnog. Om demografische redenen kan men verwachten dat het aantal kwetsbare studenten in de grootsteden en specifieke regio's zal toenemen. De begeleidingskosten die hieraan gekoppeld zijn, moeten eveneens bepaald worden. Het aanmoedigingsfonds zal volgens de spreker nog moeten toenemen.

II. VRAGEN VAN DE LEDEN

Mevrouw *Cathy Berx* zegt dat gewaakt moet worden over de gevolgen van dit model omdat het kan leiden tot berekend en calculerend gedrag. Beschikken de instellingen over voldoende zelfsturend vermogen om daar op een verstandige manier mee om te springen?

Geneeskunde, 'science' en binnenkort 'social science' beschikken over outputindicatoren voor onderzoek. Op welke termijn zal de VLIR in staat zijn de output van de andere wetenschapsdomeinen te meten?

De spreekster vraagt voorts of de VLIR nog aanmerkingen heeft over de stabiliteit van gegevens, indicatoren en parameters van het model. Is de historische sokkel ruim genoeg?

Vervolgens vraagt de spreekster hoe de VLIR staat tegenover het aanmoedigingsfonds en de verdeling ervan. Is de doorrekening van onderwijsbelastingseenheden (OBE's) verantwoord? Wordt de inspanning die een aantal instellingen levert voor werkstudenten voldoende verrekend?

Er zijn voldoende rationalisatiemiddelen nodig. De spreekster vraagt hoe deze middelen gebruikt moeten worden. Hoe moeten de rationalisatiemiddelen verdeeld worden gezien de huidige evoluties binnen de universitaire wereld? Wat is het effect van de ingenomen posities? Daarnaast zijn middelen uitgetrokken voor academisering. Wil de VLIR de discussie over academisering en rationalisering koppelen?

Vervolgens vraagt de spreekster hoe het probleem van de gedelibereerde studiepunten en het leerkrediet voor studenten is opgelost.

Mevrouw *Berx* vraagt of de VLIR al heeft onderzocht of dit model tot averechtse effecten leidt. Het beleid wil investeren in flexibilisering. Kan flexibilisering met de zware administratieve omkadering negatieve gevolgen hebben voor de mate waarin instellingen gefinancierd zullen worden?

De heer *Benjamin Van Camp* antwoordt dat de VLIR bezorgd is over eventueel calculerend gedrag. Ondanks het feit dat instellingen geneigd zouden kunnen zijn studenten gemakkelijker door te laten, blijft de eer van instelling en docent hoog. Inzake publicaties hebben de instellingen eigen controlesystemen, waarvan externe 'peer review' deel uitmaakt. Studenten hebben een inbreng in de evaluatie van docenten. De instellingen beschikken over instrumenten om onderzoek en onderwijs ernstig te evalueren. De spreker vindt dat men ervan uit moet gaan dat de kwaliteit van een universiteit gedragen wordt door de professoren en dat ze alle baat heeft om ernstige evaluatiemechanismen op te zetten. Uiteindelijk is kwaliteit voor een instelling de belangrijkste PR. De spreker twijfelt dus of calculerend gedrag de kop zal opsteken.

De spreker waarschuwt wel wanneer het doctoraten betreft. De Europese discussie gaat immers in twee richtingen: een driejarige PhD-opleiding versus doctoraten gebaseerd op publicaties die gebundeld worden tot een doctoraatscriptie. Wanneer de doctorandus een lesprogramma moet volgen en een eindwerk alleen aan twee promotoren moet voorleggen, hangt veel van de promotoren af. De spreker benadrukt dat dit systeem wellicht goed werkt in universiteiten als die van Oxford en Cambridge, waarbij de student/docentratio ongeveer 2/1 is. Hij twijfelt ten eerste of dat overal geldt. Daarom is het Belgische systeem waarbij een doctorale thesis voorgelegd wordt aan interne en externe 'reviewers', te verkiezen. Wel stelt zich het probleem dat in een aantal wetenschappelijke domeinen vooral van de humane wetenschappen de publicaties eerder in boekvorm opgenomen worden en dat het 'review systeem' minder gestandaardiseerd verloopt. In die domeinen valt men terug op de promotoren en de jury. Hij vindt het belangrijk dat voldoende leden van buiten de instelling kijken naar de werkzaamheden van het doctoraatsgebeuren.

Met de bedoeling een zekere standaardisatie uit te werken in de humane wetenschappen heeft de VLIR enige tijd terug een commissie in het leven geroepen om de onderzoeksoutputgegevens voor de opleiding in de Rechten te bepalen. De VLIR heeft vastgesteld dat tegen de voorstellen die door een ruime commis-

sie werden uitgewerkt, in sommige faculteiten hevig verzet is gerezen, waardoor de uitwerking feitelijk gestopt werd. De bedoeling blijft echter: zoeken naar kwalitatieve parameters om het onderzoek in de humane wetenschappen te bepalen. Er is nu een Europees project dat hieraan tracht te verhelpen. De spreker twijfelt niet dat zulks mogelijk is, maar wijst erop dat wetenschappen en geneeskunde er ook twintig jaar over gedaan hebben vooraleer wereldwijd een consensus te zien ontstaan.

De middelgrote universiteiten en hogescholen hebben een relatief groter aantal sociaal zwakke studenten, dikwijls vanwege hun ligging en hebben de voorbije jaren grote inspanningen geleverd om deze studenten meer kansen te geven. Hogescholen krijgen 62 percent van het aanmoedigingsfonds en de universiteiten 38 percent. De onderwijssoekel wordt als verdeelsleutel gebruikt. Dat is volgens de spreker echter nog niet ideaal. Hij pleit voor een systeem met aangepaste parameters waardoor de reële inspanning kan worden beloond. Als voorbeeld mogen de 25 percent van de eerstejaarsstudenten gelden die aan de VUB het Nederlands onvoldoende beheersen om de cursussen adequaat te volgen en vooral examen af te leggen. Zij hebben kwaliteit om te studeren maar moeten begeleid worden. Deze inspanning is bijvoorbeeld niet vervat in de parameters.

De historische soekel is de nieuwe naam van de 'verevening'. Omdat het nieuw model uitgaat van vooraf bepaalde parameters die een kwantitatieve basis hebben, is het volgens de spreker evident dat een aantal instellingen achteruitgaat. Dat betekent niet dat ze iets verkeerd hebben gedaan, niet efficiënt zouden werken of geen kwaliteit zouden hebben. Als voorbeeld haalt de spreker de VUB aan, die 35 jaar terug opgericht werd in het kader van de federalisering van het land. Inmiddels is de politieke en demografische situatie grondig gewijzigd. De VUB heeft de toenmalige opdracht van de overheid wel degelijk uitgevoerd. Het nieuwe model speelt vandaag in op nieuwe uitdagingen, die optimalisering van overheidsmiddelen centraal stelt. Dit verplicht tot een gewijzigde strategie die tijd zal vergen. Daarom pleit o.a. de VUB voor een langere periode van stabiele financiering, namelijk tot 2015.

Het is dus belangrijk dat de overheid rekening houdt met het historische gegeven. Dit betekent echter niet dat de kwaliteit van wat een instelling aanbiedt niet centraal zou staan. Er moet alleen meer tijd komen om zich als instelling aan te passen aan de nieuwe politiek bepaalde uitgangscriteria.

De omschrijving van werkstudent is een hot item. Een aantal universiteiten en ook hogescholen hebben zich toegelegd op deze doelgroep. Dat heeft te maken met hun locatie of beter met de vraag. Aan de VUB zijn twaalf percent van alle studenten eerste cyclus werkstudenten. Een hanteerbare definitie van werkstudent dringt zich op. De spreker stelt voor de Engelse definitie te hanteren: voltijds werken (minimum 80 percent) en ouder zijn dan een bepaalde leeftijd (in UK 25 jaar). Een werkstudent volgt een volledig programma, maar in avondonderwijs. Dat is een apart type onderwijs waarvoor bijkomende middelen nodig zijn. De begeleiding, de professoren en assistenten, en ook bepaald administratief personeel moeten 's avonds aanwezig zijn. Het lesmateriaal is beschikbaar op de website van de opleiding, het onderwijs is veel IT-interactiever. Het is 'gebalde onderwijs', met andere woorden de cursussen zijn geconcentreerd op minder theoretische uren en meer op zelfstudie en begeleiding. Het huidige voorontwerp van decreet spreekt wel over de 'werkstudent' maar zonder duidelijke definitie. Er moet dus werk van gemaakt worden.

Academiseringsmiddelen zijn absoluut noodzakelijk. De hogescholen zullen dat zeker verdedigen. Een deel van die middelen is in handen van de universiteiten. Als VLIR-voorzitter wil de spreker enkel zeggen dat vastgesteld is dat de diploma's van de twee cycli, zowel bachelor als master, verrekend worden in de inkomsten van de universiteit. De redenering is dat de universiteit de inspanning moet leveren om de academisering mogelijk te maken. VLIR heeft geen unaniem oordeel over die keuze. De academiseringsmiddelen die toegekend worden aan de universiteiten moeten in ieder geval beschikbaar zijn voor de academisering.

Het probleem is dat pas in 2012 zal blijken of de academisering de accreditatietoets zal doorstaan. In de VLIR bestaat eensgezindheid dat academisering van de twee cycli betekent dat het universitaire niveau dient gehaald te worden. Onduidelijk blijft echter of de cursussen dan op een inhoudelijk vergelijkbaar niveau van de universitaire dienen gedoceerd en, of de 'universitaire multidisciplinaire cultuur' dient ingebracht. Vandaag gaat een deel van de niet-geslaagde universitaire ingenieursstudenten naar de richting industrieel ingenieur. Vraag is wel of na academisering van de twee cycli het verschil in type onderwijs (vanuit onderzoekscompetentie versus vanuit praktijkervaring) nog wel zal bestaan. Vandaag gaat men uit van de noodzaak dat alle docenten van twee cycli op zijn minst gedoctoreerd moeten hebben. Belang-

rijk voor de kwaliteit van de opleiding zal echter de multidisciplinaire onderzoeksonderbouw zijn. Is die aanwezig in de hoge scholen? Wat moet er precies veranderen aan de inhoud van de cursussen als ze op een universitair niveau of manier moeten worden gegeven? Indien de doelstelling van een cursus aan het universitair niveau wordt aangepast, brengt dit dan een verlaagde slaagkans mee waardoor een deel van de huidige studenten, niet verder kunnen studeren of in een driejarige professionele bacheloropleiding terecht komen? Dit zijn belangrijke vragen die vandaag nog niet beantwoord zijn.

De academiseringsmiddelen moeten in heel dit proces ingebracht worden, maar staan los van het pleidooi voor een rationaliseringsfonds. Indien men de academisering wil doen slagen zijn er bijkomende middelen nodig, al was het maar dat het statuut van docenten van twee cycli onderzoekstijd moet toelaten. Tenslotte, een universitaire instelling die aan het academiseringsproces van een twee cycli opleiding deelneemt, moet ook de middelen krijgen, ook over associaties heen. Sommige opleidingen hebben binnen hun associaties immers geen universitaire partner voor een academisering van hun opleidingen.

Bijkomende middelen voor rationalisering staan los van de academiseringsmiddelen. De spreker gebruikt het voorbeeld van de KUB. Sommige opleidingen worden gestopt. De universiteit krijgt geen middelen meer voor deze opleidingen. De professoren die daardoor geen les meer kunnen geven, zijn echter wel van waarde en kunnen aan andere instellingen hun kennis doceren zonder dat de KUB daarvoor moet opdraaien. De kosten worden door een rationaliseringsfonds gedragen. Rationalisering heeft dus in feite betrekking op het opvangen van een soort sociaal passief. Daarnaast moet het fonds ook investeren om de complementariteit van verwante opleidingen en onderzoek over de instellingen heen dichterbij te brengen.

Gedelibereerde studiepunten worden blijkbaar niet gesubsidieerd. Dat lijkt de spreker zeer tegenstrijdig. De instelling heeft eigenlijk evenveel indien niet meer geïnvesteerd in een student die finaal gedelibereerde credits krijgt. Een geslaagde student moet dus zeker worden gefinancierd. Anderzijds weet de spreker dat het berekenen van deze parameter technisch bijzonder moeilijk is, wat op zich een bewijs is van de complexiteit van het model.

Flexibilisering is op zich een goede maatregel, en zelfs studentvriendelijk. Het effect van de verrekening van de flexibele inschrijvingen brengt algemeen een daling van het aantal studenten met zich mee, althans wan-

neer vergeleken met de oude rekenwijze. De vroege uitstap van studenten wordt in sommige opleidingen geschat op 20 percent van de studenten. Voorheen werden ze een heel jaar gefinancierd, nu verdwijnen de subsidies voor dergelijke studenten na een eerste semester. Zeker instellingen met veel sociaal zwakkere studenten zullen dus minder middelen krijgen. Dat perverse effect komt tot uiting bij het berekenen van de flexibiliseringparameters.

Een ander probleem bij de flexibilisering is van ondersteunende aard. Om de studenten bewegingen goed in kaart te brengen, is een performant IT-platform noodzakelijk, dat ingebed ligt in een verweven IT-databestand voor heel de instelling ('ERP-like systeem'). Dit sluit trouwens aan bij de noodzaak voor de instellingen om een 'economische' boekhouding te introduceren. Alle instellingen moeten dus IT-platformen inbrengen die zeer duur zijn. Dat kost een instelling gemakkelijk 10 miljoen euro op vijf jaar. In dat bedrag zijn de personeelskosten nog niet verrekend.

De heer *Sven Gatz* vindt het belangrijk dat het Brusselse hoger onderwijs van een goede financiering kan genieten, ook voor Vlaanderen trouwens. De universiteiten en hogescholen moeten aanwezig zijn in economisch sterke regio's. De spreker heeft het in de eerste plaats over de Vlaamse ruit. De economische motoren van die ruit zijn Brussel en de luchthaven. Het zou spijtig zijn als een goedbedoelde onderwijs-hervorming in 2013 en 2014 ongewenste neveneffecten zou hebben en nadelig zou zijn voor bepaalde regio's. Dat is niet goed voor de hogescholen en universiteiten in die regio's maar ook voor het volledige Vlaamse onderwijs. In andere landen, onder meer Groot-Brittannië bestaat er een wegingsfactor waardoor hogeronderwijsinstellingen in stedelijke gebieden beter gesubsidieerd worden dan andere. Is de VLIR het eens met dergelijke regeling of pleiten alleen de Brusselse instellingen daarvoor? Hoe denkt de minister erover?

De heer *Benjamin Van Camp* antwoordt dat de universiteiten autonoom en regionaal, vaak zelfs stadsgebonden zijn. Dat gaat tegen de trend van internationalisering in. De VLIR heeft daarover geen visie bepaald. De spreker gelooft dat algemeen aanvaard is dat er een probleem is met de financiering specifiek in Brussel. Vijftig percent van de gelden, nodig om het historische forfait aan de achteruitgaande instellingen te geven, wordt verdeeld over de drie Brusselse instellingen.

Brussel heeft dus vooreerst behoefte aan optimalisering. De drie instellingen hebben samen een nota

gemaakt, die de VLIR ook kent, zijnde de Brussel-nota, die pleit voor samenwerking over de Brusselse instellingen heen en waar mogelijk, bijvoorbeeld de professionele bachelors. Regionale, provinciale, arrondissementale of stadsbijdrage aan de instellingen is in Brussel bijna onbestaande. Er is een Vlaamse Gemeenschapscommissie, er is een minister voor Brusselse zaken in de Vlaamse Regering. Beide doen hun best en kennen af en toe middelen toe. Die zinken echter in het niet vergeleken met de lokale hulp die andere instellingen krijgen. Daarom vermoed de spreker dat alle instellingen de vraag naar Brusselse bijkomende middelen begrijpen.

Voor Londen, maar er zijn andere voorbeelden, geldt er inderdaad een bijzondere financieringsnorm. Universiteiten in Inner Londen hebben een toename van hun financiering met factor 1,7 t.a.v. andere instellingen buiten Londen. Engeland aanvaardt dat er problemen zijn met de hogere regionale kostprijs van de Londense instellingen en zet dat om in de financiering. De prijs voor een studentenkamer heeft bijvoorbeeld een invloed op de attractiviteit van de instelling. De universiteiten schieten zelf geld bij om de kosten vergelijkbaar te maken met de rest van Vlaanderen. De instelling moet immers competitief zijn.

VLIR is het er dus over eens dat er meer middelen nodig zijn, die tot nog toe niet in het financierings-decreet staan.

III. VLAAMSE HOGESCHOLENRAAD (VLHORA)

De heer *Maurice Vaes*, voorzitter werkgroep Financiering VLHORA, zegt dat er tal van vertegenwoordigers van de hogescholen aanwezig zijn. Het nieuwe financieringsmodel is voor de hogescholen belangrijk.

VLHORA vindt het nieuwe financieringsdecreet een sterk en toekomstgericht geheel. De raad waardeert dat er bijkomend geld beschikbaar gesteld wordt en dat er een duidelijke visie en beleidsspeerpunten geformuleerd worden.

VLHORA heeft enorm veel respect en waardering voor de administratie die erin geslaagd is een concept van nieuwe financiering te vertalen in een echte decreettekst en simulatiemodellen die inzicht geven in de te verwachten effecten van het nieuwe model.

VLHORA heeft toch nog bepaalde opmerkingen en suggesties voor betere oplossingen. Financiering heeft alles te maken met de verwachtingen van de Vlaamse Gemeenschap ten aanzien van het hoger onderwijs in het algemeen, maar ook de hogescholen. De hogescholen hebben opdrachten gekregen. Ze willen veel meer kansen geven aan nieuwe doelgroepen en een nieuwe democratiseringsgolf opstarten. De hogescholen zijn er fier op dat ze de vorige democratiseringsgolf echt waargemaakt hebben. Als er nu meer studenten aan het hoger onderwijs deelnemen, is dat in grote mate de verdienste van de hogescholen.

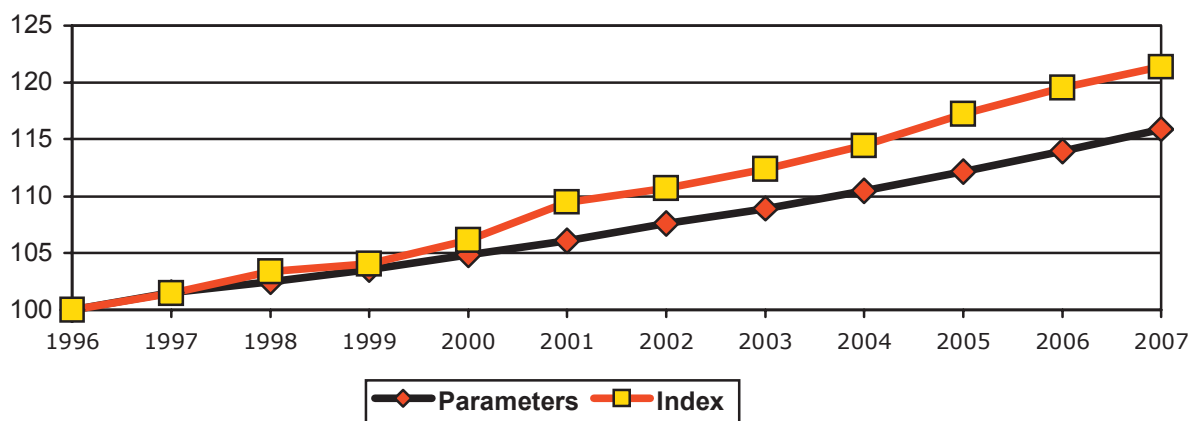
De architectuur, het systeem en de opbouw van het decreet zijn bijzonder waardevol, maar het belangrijkste punt betreft de aanvangsbudgetten. Die van de hogescholen zijn ondermaats. In het financieringsmodel krijgen sommige aspecten bijkomende middelen, onder meer voor een bijkomende onderzoekssokkel voor de Universiteit Gent en voor de werkgeversverplichtingen van de vrije universiteiten. Hier en daar krijgen de hogescholen ook bijkomend geld. Bij de overgang van 2007 naar 2008 bedraagt de bijkomende financiering 50 miljoen euro. 72 percent ervan gaat naar de universiteiten, de overige middelen worden verdeeld tussen het academiserend en het professioneel gericht onderwijs.

	Enveloppe 2007	Bijkomend via nieuwe financiering	Relatieve aangroei	Aandeel in de totale aangroei
universiteiten	616 miljoen	36 miljoen	+ 5,84%	72%
academiserend	192 miljoen	7 miljoen	+ 3,65%	14%
professioneel gericht	415 miljoen	7 miljoen	+ 1,69%	14%
totaal	1.223 miljoen	50 miljoen		100%

Van het totale Vlaamse (onderwijs)budget kreeg het hoger onderwijs in 2006 zowat 7 percent. De hogescholen kregen minder dan de helft ervan, dus 3 percent.

Een student aan een hogeschool kost de Vlaamse Gemeenschap 6300 euro per jaar, een leerling van het gewone onderwijs 7200 euro, een student aan de universiteit 13.200 euro. 55 percent van het universitaire budget wordt gedefinieerd als budget voor onderwijs, 45 percent voor onderzoek. De hogeschoolstudenten kosten merkkelijk minder dan die 55 percent. Als een hogeschoolstudent in de basisfinanciering evenveel krijgt als een leerling in het secundair onderwijs of als 55 percent van een universiteitsstudent, zouden de meeste opmerkingen bij het financieringsmodel niet nodig zijn. Een gelijke financiering van hogeschool en secundaire school kost Vlaanderen 91 miljoen euro. Een gelijke financiering van de hogeschool en het onderwijsbudget van de universiteiten kost Vlaanderen 98 miljoen euro. De historische achterstand is veroorzaakt door de gesloten enveloppenfinanciering van de hogescholen sinds 1995. Een gelijke en stabiele basisfinanciering is duur, maar zou tal van problemen en onduidelijkheden met het financieringsmodel oplossen.

Onderstaande tabel illustreert nogmaals het probleem met de indexering dat de vorige spreker zo treffend heeft uitgelegd.

Sinds 1996 wordt de hogescholenenveloppe voor 80 percent geïndexeerd volgens de evolutie van de geraamde index van de eenheidsloonkosten op het einde van het betrokken begrotingsjaar en voor 20 percent volgens de evolutie van de geraamde index van de consumptieprijzen op het einde van het betrokken begrotingsjaar. De onderste lijn van de grafiek is de evolutie van de gesloten enveloppe volgens de parameters, de bovenste is de werkelijke index met 80 percent van de gezondheidsindex en 20 percent van de index der consumptieprijzen. De bovenste lijn stelt de werkelijke kosten voor, dan nog afgezien van de kosten voor bevorderingen en de anciënniteit.

Die werkwijze heeft ervoor gezorgd dat de effecten zich jaar na jaar opstapelden. Nu hebben de hogescholen een gecumuleerde achterstand van ongeveer 6 procentpunten. In de jaren 2006 en 2007 hebben de hogescholen een financiële injectie van 25 miljoen euro gekregen. Daarmee hebben ze een deel van de indexachterstand ingehaald. 25 miljoen euro op een bedrag van iets meer dan 600 miljoen euro betekent een inhaaloperatie van ongeveer 4 procentpunten. Het nieuwe indexeringsmechanisme dreigt echter die inhaalbeweging teniet te doen en een nieuwe structurele achterstand te veroorzaken.

VLHORA vraagt een correcte indexering en een correct indexeringsmechanisme om een nieuwe achterstand te voorkomen. Dat kan eenvoudig door de aanvangsbudgetten minstens jaarlijks aan te passen aan de werkelijke stijging van de kosten. Pas dan kunnen de hogescholen de werkgelegenheid garanderen. Ze hebben immers behoefte aan personeel voor een optimale begeleiding van een steeds toenemend aantal studenten.

Het derde aandachtspunt staat los van het vorige. Sinds 1996 is het aantal studenten in de hogescholen met 12 percent gestegen, zonder proportionele toename van het budget. Enkel in 1999 is een beperkte aanpassing van het budget doorgevoerd van ongeveer 3 percent om de toenmalige studentenstijging gedeeltelijk te compenseren. De hogescholen kregen toen een injectie van ongeveer 15 miljoen euro. Sindsdien hebben de hogescholen geen compensatie meer ontvangen voor de stijging van het aantal studenten.

VLHORA vraagt een evenredige financiering. De evolutie van het aantal studenten is onzeker. Als het aantal studenten daalt, kent de financiering volgens het financieringsmodel een negatieve klik. De hogescholen hebben al 12 percent achterstand. Ze vragen dan ook om een negatieve klik in een deelenvolpe

uit te stellen tot de achterstand in de financiering helemaal weggewerkt is.

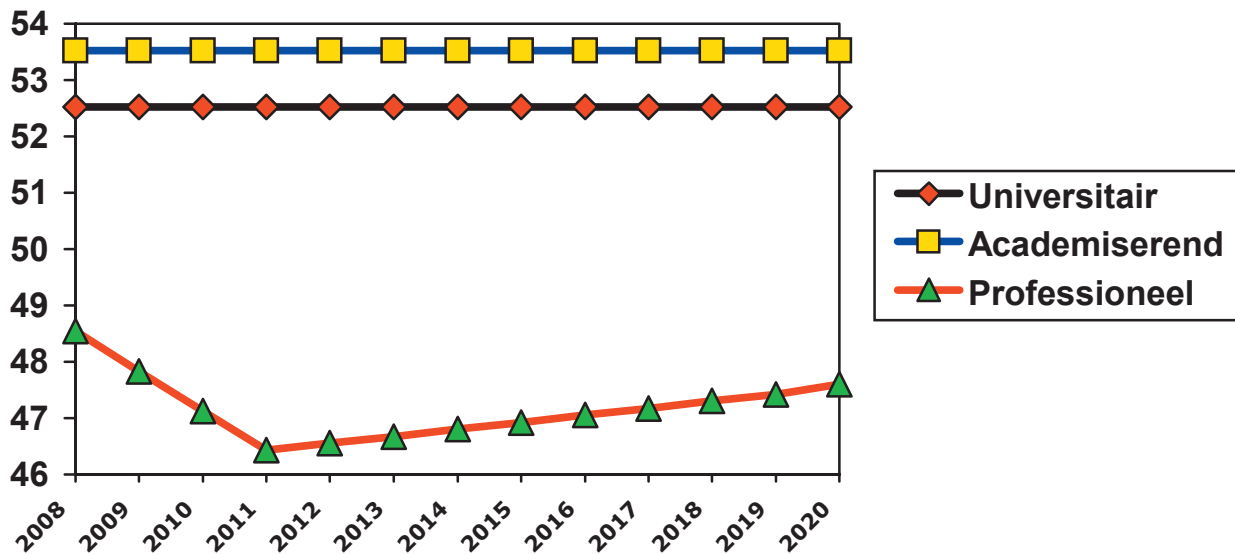
VLHORA is blij dat het ontwerp zoveel aandacht geeft aan de kwetsbare studenten. Het effect is echter dat het aantal financieringspunten toeneemt en daardoor het bedrag per financieringspunt almaar afneemt. Dat is allicht niet de bedoeling. Werkstudenten krijgen nu een bonus en er kunnen nog andere categorieën bijkomen.

VLHORA is niet tegen de diplomabonus maar stelt vast dat het professionele onderwijs een diploma aflevert na 180 studiepunten, en de universiteit na 240 of meer studiepunten. De invloed van diplomaboni is hoger voor de hogescholen. Dat maakt dat het aantal financieringspunten daar sneller stijgt waardoor het bedrag per financieringspunt evenredig daalt. Ook banaba's brengen bijkomende punten op voor het professioneel hoger onderwijs.

Het procentueel aantal financieringspunten van beursstudenten bedraagt 8 percent voor de universiteit, 10 percent voor het academiserende onderwijs en 12 percent voor het professionele onderwijs. Dat betekent dat de hogescholen een belangrijke rol gespeeld hebben bij de democratisering. De hogescholen vragen in plaats van vergelijkende studies tussen deelbudgetten een vast bedrag per financieringspunt in een bepaalde onderwijsvorm. Het heeft geen zin financieringspunten onderling te vergelijken. De meetschalen en de OBE's van het universitaire onderwijs en de hogescholen verschillen grondig. Het heeft geen zin te klikken op waardeloze vergelijkingen. Het is wel waardevol om na te gaan of een indicator binnen een deelbudget toeneemt of afneemt.

Het kliksysteem heeft een dubbel doel. Als de financieringspunten met twee percent stijgen, kan het variabele deel van het budget ook met twee percent stijgen. Dat is het doel in het deelsysteem zelf. Het tweede doel van het kliksysteem is de achterstand inhalen. Het is de bedoeling om de bedragen van de deelsystemen naar elkaar te laten toegroeien. Beide elementen zijn nadelig voor het professionele hoger onderwijs om twee redenen. Het kliksysteem start te laat. Het decreet neemt het jaar 2010 als referentiejaar. Daardoor kan een eerste klik pas plaatsvinden in het begrotingsjaar 2012. Ondertussen wordt de achterstand veel groter.

Ten tweede gaat het dan ook nog veel te traag. Onderstaande grafiek is een eenvoudige simulatie van het bedrag per financieringspunt. In het academiserend onderwijs is een financieringspunt 53,52 euro waard. In het professionele onderwijs is 48,55 euro.

Dit eenvoudige simulatiemodel gaat ervan uit dat de waarde van de financieringspunten in universitair en academiserend onderwijs niet wijzigt en dat alle bijkomende doelgroepstudenten naar het professionele hoger onderwijs gaan. De waarde van een financieringspunt zal dan nog drie jaar dalen en daarna slechts mondjesmaat stijgen. Het duurt tot 2030 tot het professioneel gericht hoger onderwijs de huidige financieringsnorm terug bereikt, en tot het einde van de eeuw eer het de andere onderwijsvormen heeft ingehaald. Het kliksysteem is dus niet goed.

Ten zesde zijn er enkele onderwijskundige aspecten. Ook VLHORA vindt het niet correct dat instellingen financieel gestraft worden voor studenten die studiepunten krijgen voor niet-behaalde credits, zeker niet als studenten leerkrediet inzetten voor die opleidingsonderdelen. Voor leerkrediet en financiering gelden immers dezelfde criteria. Die regeling kan er trouwens voor zorgen dat niet alle instellingen even tolerant zijn.

Ook VLHORA vreest voor administratieve rompslomp bij deelvrijstellingen. Deelvrijstellingen zijn vrijstellingen die een student krijgt voor een deel van een opleidingsonderdeel. Het opleidingsonderdeel, de credits en de daaraan verbonden studiepunten hebben immers een grote impact op de administratie. De financiering, het leerkrediet en het studiegeld van de student hangen ervan af. Stel dat een opleidingsonderdeel uit tien studiepunten bestaat en de student krijgt een vrijstelling voor negen van die studiepunten. Hij moet dan nog een studiepunt afwerken, maar tien betalen en ook de instelling wordt gefinancierd voor die tien punten, maar het leerkrediet van de student daalt eveneens met 10 punten. Dat systeem is niet correct.

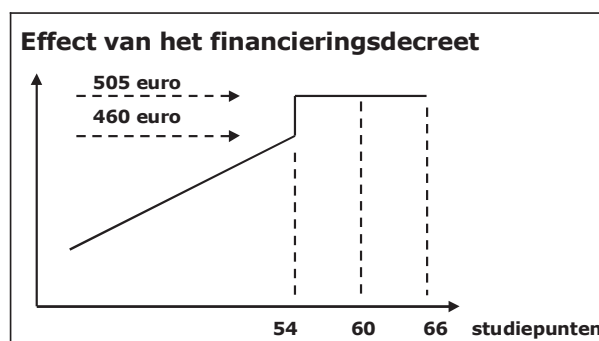
Ook de omschrijving van het begrip generatiestudent is nadelig voor de hogescholen. Te meer omdat veel studenten in een watervalstelsel terecht komen en pas als ze falen aan de universiteit zich aan een hogeschool inschrijven. Niet alleen verliezen ze dan hun statuut van generatiestudent, het heeft ook nadelige gevolgen op de financiering in de overgangperiode. Dat blijkt uit de tabellen die bij het ontwerp horen. Het heeft ook gevolgen voor heroriëntering. Als een student van de universiteit naar de hogeschool stapt, behoudt de universiteit de financiering. Als hij daarna nog van studie verandert, verdwijnt ook het statuut. Ook dat is in het nadeel van de hogescholen.

Volgens VLHORA moeten de instellingen juist aangemoedigd worden om studenten naar het juiste niveau te oriënteren. Instellingen mogen de student niet vasthouden maar wel een gepaste opleiding aanraden. Als hogescholen een student naar vormen van niet-hoger of tertiair onderwijs oriënteren, verliezen ze hun financiering voor die student. Dat past niet in een gelijkheidsbeginsel.

Punt zeven handelt over de historische sokkel en het gegarandeerde minimum. VLHORA is bang voor een verlenging van de duurtijd van het gegarandeerde minimum. Aanvankelijk was het tot 2011, nu is het 2013 en de spreker hoort zelfs pleiten voor 2013. Hogescholen zijn niet tegen een gegarandeerde financiering maar vrezen dat die niet gepaard zal gaan met een stijging van het totale budget. Het zou de bijkomende financiering voor de groeiende instellingen in gevaar kunnen brengen.

Het studiegeld, de persoonlijke bijdrage van de studenten, behoort tot de laagste in Europa. De inkomsten die de hogescholen halen uit studiegelden, dalen de voorbije jaren al maar, zelfs per student en per studiepunt. Dat is het gevolg van de flexibilisering. In verhouding zijn er minder equivalenten in het hoger onderwijs dan voorheen. In de 22 hogescholen is er een toename van het aantal studenten en een daling van het totale bedrag aan studiegeld. Het gaat om ongeveer 2 procent minder inkomsten op de studiegelden. VLHORA vreest dat, gezien het effect van de flexibilisering niet helemaal uitgewerkt is, het uiteindelijke verlies 2,5 tot 3 miljoen euro per jaar zal zijn. Minister Vandenbroucke heeft gezegd dat hij daarvoor compensatie wil geven, maar dat blijkt niet uit het financieringsontwerp.

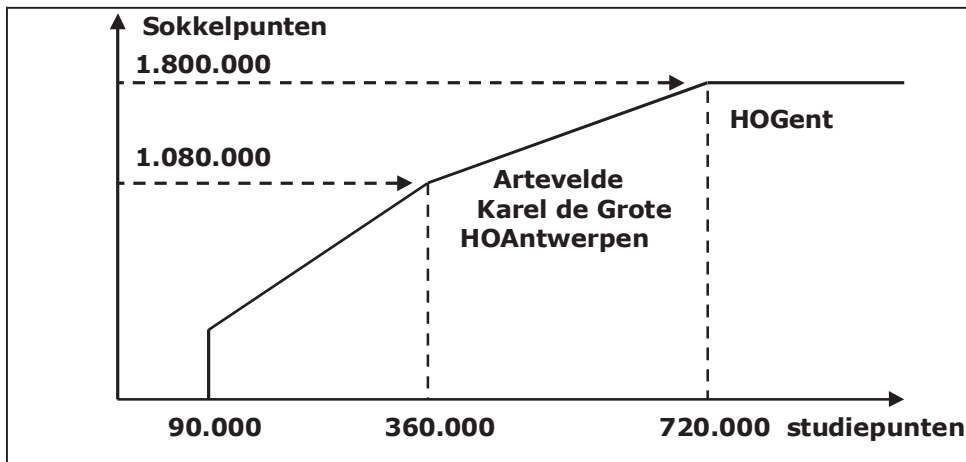
In dat ontwerp heeft men de knik in de volgende grafiek afgeschaft. In het vorige decreet, het flexibiliseringsdecreet, zaten de meeste studenten tussen de 54 en de 60 studiepunten. Voor de indexering konden de hogescholen aan die groep 505 euro studiegeld vragen. Nu moeten de inschrijvingsgelden lineair stijgen. Een student van 54 studiepunten moet nog maar 460 euro betalen. De prijs stijgt met 7,5 euro per studiepunt. Dat betekent dat alleen een student met 60 punten 505 euro betaalt. De statistieken wijzen uit dat een gemiddelde inschrijving 58 studiepunten bedraagt. Dat is twee studiepunten en dus 15 euro minder studiegeld. Op 100.000 studenten is dat 1,5 miljoen euro. Het zijn kleine bedragen voor de student maar grote voor de hogescholen.

Aandachtspunt negen gaat over de academisering. De middelen daarvoor zijn aanzienlijk. Momenteel is er al 13,9 miljoen euro, na het financieringsdecreet komt daar nog 8 miljoen euro bij. Ook het kabinet wetenschapsbeleid draagt via het Industrieel Onderzoeksfonds 7,5 miljoen euro bij. Het totale budget is dus ongeveer 30 miljoen euro. Dat stond trouwens ook in het rapport-Harry Martens over academisering.

Het verheugt de spreker te horen dat de universiteiten een deel van de academiseringskosten zelf willen dragen. Als de hogescholen de 24.000 academiserende studenten heroriënteren naar de universiteiten, kost het de Vlaamse overheid 71 miljoen euro extra.

Het tiende punt gaat over de onderwijssoekel. Die is gerelateerd aan het aantal studiepunten van een hogeschool of universiteit. De grafiek van de soekelpunten kent twee knikken.

Eén hogeschool zit onder de 90.000 studiepunten, één instelling zit in het vlakke gedeelte boven de 720.000 studiepunten, drie in het minder gunstige deel tussen de 360.000 en de 720.000 studiepunten. De hogescholen vinden dat de vier instellingen die een voorbeeld geweest zijn van schaalvergroting, nu in de tegenovergestelde zin gefinancierd worden. Dat betekent dat het beleid volgen, afgestraft wordt.

De spreker hoopt dat de hogescholen hun rol in de democratiseringsgolf en voor de beleidsspeerpunten en het flexibele systeem kunnen spelen. Zijn voornaamste boodschap is dat voor de hogescholen vooral een billijke financiering belangrijk is.

IV. VRAGEN VAN DE LEDEN

De heer *Dirk De Cock* vraagt hoe VLHORA aankijkt tegen de stelling van professor Van Camp die zegt dat de Brusselse instellingen er allemaal op achteruitgaan en dat de bijkomende sokkelfinanciering, momenteel tot 2013, niet lang genoeg loopt om het engagement uit de Brusselnota volledig uit te voeren.

De heer *Maurice Vaes* antwoordt dat VLHORA niet gekant is tegen een bijkomende financiering van het hoger onderwijs in Brussel. Als er redenen van regionale aard zijn, is bijkomende financiering aanvaardbaar. Professor Van Camp sprak over een hoofdstadindex. De vastgoedprijs daar is bijvoorbeeld hoger dan elders. VLHORA vreest echter dat meer geld voor Brusselse instellingen minder voor de andere betekent. VLHORA vraagt om de achterstand van alle professionele opleidingen weg te werken. Die opleidingen zijn het meest regionaal gespreid. VLHORA vraagt dat ze alle kansen krijgen. Vlaanderen heeft Lissabon en Bologna ondertekend en wil talent alle kansen geven, maar daar moeten middelen tegenover staan.

Mevrouw *Cathy Berx* vindt het niet kunnen dat de overheid de instelling vraagt de kosten voor beursstudenten te dragen zonder compensatie. Heeft VLHORA een zicht op de kosten en een correcte compensatie?

De heer *Maurice Vaes* zegt dat er aan het probleem twee aspecten zijn. Vooreerst betalen beursstudenten weinig studiegeld. Hun aandeel in de totale studentenpopulatie stijgt daarenboven. Eigenlijk is de compensatie van 5 miljoen euro nauwelijks voldoende. De essentie is echter niet het studiegeld. De essentie is dat de beursstudent in de basisfinanciering van de overheid een factor 1,5 moet krijgen. De overheid oordeelt dat er voor zwakkere en kwetsbare studenten meer begeleiding nodig is. Daarvoor krijgen de instellingen geen financiële compensatie. Het verschil tussen een factor 1,5 of een factor 1 is verbazend groot. De spreker zal dat berekenen.

Mevrouw *Cathy Berx* verwijst naar het effect van flexibilisering op het aantal studenten en het studiegeld. Is dat enkel het gevolg van flexibilisering of heeft het ook te maken met het effect van de beursstudenten?

De heer *Maurice Vaes* ontkent dat het te maken heeft met het aantal beursstudenten. De toename van het aantal beursstudenten is niet opmerkelijk groot. In het vroegere financieringssysteem werd een onderscheid gemaakt tussen voltijdse en halftijdse student. Pas als een student minder dan 45 studiepunten van een studie volgde, kon hij zich inschrijven als halftijds student. Studenten die bijvoorbeeld 55 studiepunten van het curriculum volgden, moesten toch het volledige studiegeld betalen.

Er is een plafonnering van het maximumbedrag, het zogenaamde 'standstill'-principe. Per studiepunt is het echter een andere zaak. Het flexibiliseringsdecreet compenseerde dat enigszins door een student vanaf 54 punten als voltijds te beschouwen. Dat valt nu weg, wat op een student van 54 punten een vermindering met 9 percent betekent.

Mevrouw *Sabine Poleyn* vraagt wat VLIR denkt over de historische achterstand van de hogescholen en de kritiek van de VLHORA dat het nieuwe financieringssysteem daar niets aan verandert, maar het integendeel versterkt.

De heer *Benjamin Van Camp* zegt dat VLIR daarover niet gediscuteerd heeft, hij zal dus in eigen naam ant-

woorden, maar toch trachten in te schatten wat de andere leden erover denken. Door de enveloppenfinanciering is er geen rekening gehouden met de groei van de hogescholen. Sinds 1998 hebben de universiteiten ook een enveloppenfinanciering. De UGent is naar het arbitragehof getrokken en heeft daar gelijk gehaald: studenten worden niet gelijk gefinancierd. Daarom komen er bijkomende middelen voor de UGent. Die redenering geldt ook voor de hogescholen. De historische blokkering in de forfaits klopt dus. Dat was een reden voor rationalisering. Dat is ondertussen in een aantal hogescholen gebeurd, maar de spreker kent de huidige stand van zaken niet.

De grafiek over de academiseringsmiddelen en de kostprijs van de studenten heeft te maken met de discussie over wat academisering precies inhoudt. Dat is vooralsnog niet duidelijk, waardoor de kostprijs moeilijk in te schatten is.

Een deel van de universitaire financiering is bestemd voor de academisering. Dat was op vraag van de grootste associatie met de bedoeling de universiteiten een trekkersrol in de academisering te geven. Natuurlijk is het mogelijk om met een deel van het geld een apart budget voor de hogescholen te maken zodat zij nauwer betrokken worden bij de besteding van die middelen. Het gevaar bestaat dat de rol van de universiteit in de academisering verzwakt. Het klopt dat de gemiddelde kostprijs niet gelijk blijft. De kost voor de student stijgt. De hogeschool moet kunnen rekenen op de universitaire associatiepartner.

Mevrouw *Cathy Berx* wil weten wat VLHORA denkt over de rationalisatie. Moeten alle opleidingen wel geacademiseerd worden? Vindt VLIR dat bij de rationalisatie voldoende rekening gehouden wordt met de voorbije rationalisaties? Moet de rationalisatie niet meer over de associaties heen bekeken worden? Heeft VLIR gediscussieerd over de impact van het financieringsmodel op het hogeronderwijslandschap? Wat is de visie van VLIR daarover?

De heer *Maurice Vaes* verklaart dat rationalisatie het proces is om onderwijs zo rationeel mogelijk te laten verlopen voor het budget dat er tegenover staat. Het uitgangspunt is de kostprijs van het proces onderwijs. Eigenlijk verschilt de kostprijs van professioneel gericht onderwijs en van academisch gericht onderwijs grondig. De kostprijs heeft immers veel te maken met de mobiliteit van de student, de laagdrempeligheid, de deskundigheid van het personeel, de infrastructuur enzovoort. Rekening houdend met

al die factoren kan regionale spreiding wenselijk zijn. VLHORA denkt niet dat opleidingen zoals verpleegkunde, vaak verbonden aan de regionale ziekenhuizen en betrekkelijk kleinschalig, goedkoper worden als ze gecentraliseerd worden in grote instellingen. Anderzijds zou het kunnen dat spitstechnologisch onderzoek met een grote investeringskost, nu vaak beperkt tot vijf of zes plaatsen in Vlaanderen, nog meer geconcentreerd moet worden. Tussen die twee uitersten liggen de andere opleidingen. VLHORA pleit voor een onderscheid tussen de kostprijs van het proces en de fijnmazigheid van professioneel, academiserend en academisch onderwijs. Dat heeft de minister trouwens voorgesteld. VLHORA erkent dat rationalisatie van sommige academiserende opleidingen dringend nodig is.

De heer *Benjamin Van Camp* zegt dat er in de nota die uitgelekt is in De Standaard, onvoldoende rekening gehouden is met de voorbijevolutie. Het tweede deel van de nota is gebaseerd op feiten en teksten van acht jaar geleden. Ondertussen is er heel wat gewijzigd. Opleidingen zonder onderzoekskwaliteit en met weinig studenten moeten volgens de spreker afgeschaft worden. Hij geeft het voorbeeld van tandheelkunde aan de VUB, die, ondanks een klinische component voor postgraduaat, om die reden afgeschaft is. Nu komt er een samenwerkingsverband met Gent en mogelijk Leuven. Er zijn ook andere voorbeelden. Het omvangrijkste is de fusie van de drie Antwerpse instellingen.

Het is niet goed om zich te baseren op oneigenlijke financieringsvormen, zoals de zogenaamde spookstudenten. Maar de voorbijevoluties mogen ook niet genegeerd worden. Na de nota Dillemans is er heel wat veranderd. Rationalisering heeft negatieve connotaties van schrappen, sociaal passief enzovoort, terwijl het eigenlijk optimalisering zou moeten zijn. Daarbij moet het doel duidelijk zijn. Zo hebben de universiteiten beslist om de masters in de wetenschappen van een naar twee jaar te brengen, zonder bijkomende middelen. Het aantal studenten in wis-kunde, scheikunde en fysica is laag, desondanks zijn er vijf opleidingen op bachelorniveau en vier in de bovenbouw. Eigenlijk is dat te veel. Daarom is er aan de faculteiten gevraagd om te overleggen. In de fysica zijn er onderzoekscomponenten zoals elementaire deeltjes, plasmafysica, theoretische fysica enzovoort. Al die componenten zijn in de universiteiten op top-niveau aanwezig, maar niet alles is in één universiteit aanwezig. Rationalisatie impliceert dat zeker op masterniveau de onderzoekscomponent gecentraliseerd

wordt. In de teksten is er sprake van gezamenlijke diplomering. Dat betekent dat de faculteiten gezamenlijk één masteropleiding met subdisciplines aanbieden. Dat is ook voor de internationale uitstraling belangrijk, zeker in de wetenschappen. De conclusie van het overleg was dat er minimaal is samengewerkt en dat elke universiteit een eigen opleiding wou behouden en zich beperkte tot, in het uiterste geval, een prof van een andere universiteit uit te nodigen. Dat is niet goed, de rectoren beamen dat trouwens. De academische vrijheid wordt echter hoog in het vaandel gedragen en het is niet altijd mogelijk de basis een werkwijze op te leggen.

De spreker vindt het nodig om het bachelorniveau en zelfs de basisstructuur van de masteropleiding in de meeste wetenschappen meermaals aan te bieden, maar de verdere specialisering van de richtingen te centraliseren. In de ingenieurkunde zijn er acht masters in Gent en een achttal in Leuven. Eigenlijk is dat onzinnig. De afstudeermasterrichtingen zouden maar een keer in Vlaanderen moeten bestaan, maar dan wel een hoog internationaal niveau halen. Die trend is bezig. De rationaliseringscommissie zal zich daar mee moeten bezighouden.

De gezamenlijke diplomeringbonus van anderhalf in plaats van een is geschrapt. Nu wordt verwezen naar het rationaliseringsfonds. De spreker acht stimulansen echter noodzakelijk. Rationalisering is niet gemakkelijk en heeft een belangrijke impact op onder meer het personeelsbestand. Die keuze moet verantwoord zijn en er moet geld voor zijn.

De heer *Karlos Callens* merkt een verschillende houding over de inhoud dan over de financiering. Als er meer middelen komen, zijn de sprekers het dan eens met de inhoud van het ontwerp?

De heer *Maurice Vaes* is zijn uiteenzetting gestart met te zeggen dat VLHORA achter principes en de uitgangspunten van het nieuwe systeem staat. De inhoud is zeer goed en toekomstgericht, ook in Europese context. De financiering voor de hogescholen is ondermaats. Er moet dringend nagedacht worden over hoe de maatschappelijke opdracht van de hogescholen in functie van de beleidsdoelstellingen financieel gehonoreerd wordt. Het ontwerp is perfect om de bijkomende middelen op de juiste manier te verdelen.

De heer *Benjamin Van Camp* zegt dat het een uniek model is in Europa. Het past misschien wel voor

Vlaanderen omdat het los van Bologna een drive is voor optimalisering. VLIR volgt de nota en het ontwerp, ongeacht het feit dat er aanpassingen en meer geld nodig zijn. In het buitenland, bijvoorbeeld in Nederland en Duitsland, worden de universiteiten twee tot drie keer beter gefinancierd. De spreker heeft het dan over de basisfinanciering. De instellingen zijn groter, maar de studenten worden beter begeleid. De bezwaren tegen instellingen met veel studenten vallen dus eigenlijk wat weg. Vlaanderen besteedt niet genoeg geld aan zijn onderwijs.

V. VLAAMSE VERENIGING VAN STUDENTEN (VVS)

De heer *Hans Plancke*, voorzitter van de Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS), heeft het over de kroniek van een aangekondigd debacle. Hij denkt dat hij de spelbreker zal zijn deze ochtend. VVS is van bij het begin nauw betrokken bij de opmaak van het nieuwe financieringssysteem. De principes van het VVS-standpunt passen in twee uitgangspunten: het stimuleren van onderwijsdemocratisering en onderwijskwaliteit. VVS is daarom niet enkel begaan met de grootte van het budget en de verdeling onder de instellingen maar hecht evenzeer belang aan de uitgangspunten van het verdelingsmechanisme. Financiering moet sturend werken, het is een beleidsinstrument. VVS vindt zichzelf in deze de grootste bondgenoot van het parlement dat ook beleid maakt.

VVS wijst er al twee jaar op dat het ontwerp de verkeerde kant uitgaat. Daarom heeft ze onder andere ludieke acties ondernomen, samen met de vakbonden betogingen georganiseerd, met actoren en kabinet overlegd, een petitie georganiseerd en recent in een hoorzitting van deze commissie getuigd.

Het ontwerp is allicht technisch in orde, hoewel de Inspectie van Financiën een voorbehoud bij de complexiteit maakt. Inhoudelijk is het totaal onevenwichtig. Het voorbije jaar is er enkel tegemoet gekomen aan instellingseisen. De retoriek over de tweede democratiseringsgolf klinkt almaar holler. Er zijn bijkomende maatregelen nodig om gelijke kansen en onderwijskwaliteit te garanderen.

Het ontwerpdecreet is geen evenwichtsoefening tussen onderwijsactoren. VVS betwist het democratische draagvlak ervan en roept het parlement op om te zorgen voor een gedragen financieringsmodel. Dat zijn harde woorden, maar VVS wil duidelijk zijn.

Bij de knelpunten zijn er oude en nieuwe. Een eerste blijvend knelpunt zijn de democratiseringsimpulsen. De studentenkenmerken zijn een onderdeel ervan. Door de gerichtheid van het ontwerp is er het gevaar dat er te veel aandacht gaat naar het resultaat van de student. De sociaal vertekende slaagkansen zijn dan problematisch. Studenten die structureel minder presteren, zullen daardoor minder geld opleveren. Dat betekent dat ze minder interessant worden. Dat effect komt bovenop het feit dat ze sowieso minder goed doorstromen en dus extra aandacht verdienen. Daarom zijn er extra impulsen nodig op basis van studentenkenmerken. Nu zijn er echter te weinig studentenkenmerken en er is een verkeerde uitvoering. VVS is blij dat werkstudenten nu ook in aanmerking komen, maar dat doet niets af aan haar kritiek.

Het kabinet heeft al erkend dat de beursstudent niet gehinderd wordt door onderwijsinherente drempels. Beursstudenten stromen integendeel zelfs iets meer door dan de gemiddelde student. Extra weging voor het overbruggen van onderwijsinherente of academische drempels, is dus verkeerd. Extra middelen zijn vooral nodig om het gederfde inschrijvingsgeld te compenseren. Dat gebeurt niet volledig. Dat heeft te maken met de definitie. Er zijn beursstudenten, bijna-beursstudenten, studenten die een korting krijgen op het inschrijvingsgeld. Al die categorieën zouden onder de definitie moeten vallen.

Tot slot wil de spreker wijzen op een paradox. Compensatie is gekoppeld aan een studiebeurs en niet aan inschrijving aan een studiebeurstarief. Dat betekent dat een studiebeursgerechtigde student die faalt, en dus geen jokerkrediet meer heeft, nog altijd vermindert inschrijvingsgeld mag betalen, maar geen studiebeurs meer heeft. De instelling krijgt voor die student geen compensatie. Dat kan een rem zijn op het stimuleren van studenten die moeilijker doorstromen.

VVS is zeer te spreken over de invoering van het studentenkenmerk, student met een functiebeperking. Er rijst echter een probleem dat ook het VEHHO (Vlaams Expertisecentrum voor Handicap en Hoger Onderwijs) erkent. Het studentenkenmerk wordt immers gekoppeld aan een inschrijving bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap. Voorheen was gezegd dat het om 15 percent van de doelgroep zou gaan, nu blijkt dat het slechts over enkele honderden studenten gaat. Het blijft dus beperkt tot de zware, zichtbare handicaps. Alle andere categorieën zoals leer- en gedragstoornissen, geestelijke gezondheidsproblemen of chronische ziekten vallen er niet onder. Maatregelen voor de zwaar gehandi-

capte groep betekenen niet noodzakelijk iets voor de andere groepen. De hulp die ze nodig hebben, verschilt door de uiteenlopendheid van hun probleem immers grondig. Daarenboven is er het aspect van de bewustwording. Het is voor instellingen gemakkelijker zich bewust te zijn van problemen van studenten met een zichtbare handicap dan van studenten met een chronische ziekte, een geestelijk probleem enzovoort. Het is moeilijker om de functiebeperking daarvan in te zien, het is ook moeilijker op te sporen. Desondanks verdienen ook die categorieën aandacht. Daarom is het nodig dat er zo snel mogelijk een zo volledig mogelijke indicator komt.

Tegenargumenten zijn dat gedecentraliseerde registratie planlast betekent. De studenten hebben toch extra faciliteiten nodig, dus er moet sowieso een extra registratie zijn. Het is fout om de categorieën die niet onder het Vlaams Agentschap vallen, niet te registreren. De VLOR-raad voor hoger onderwijs heeft een commissie Studeren met Functiebeperkingen. Die commissie heeft daar een voorstel over gemaakt. VVS hoopt dat het parlement dat voorstel bestudeert. De groep van studenten met een functiebeperking, moet zeker verruimd worden, zo niet zal de maatregel zijn doel voorbijgeschieten.

De allochtone studenten zijn ondervertegenwoordigd en hebben lagere slaagkansen in het hoger onderwijs. Er is geen indicator voor die studenten. Ze worden doorverwezen naar het aanmoedigingsfonds dat slechts een klein budget heeft, niet structureel is en geen rekening houdt met de ongelijke geografische spreiding van de doelgroep.

Een tegenargument is dat allochtonen beter vanaf het kleuteronderwijs gesteund worden. Dat klopt, maar dat betekent niet dat de huidige situatie in het hoger onderwijs voor hen ideaal is. Dat betekent niet dat de overheid moet wachten op een ideale situatie en nu niets moet doen aan de scheeftrekking. Om een verloren generatie te voorkomen, zijn er nu bijkomende maatregelen in het hoger onderwijs nodig.

Een andere kritiek is dat het positieve discriminatiefout zou zijn. Studenten met een functiebeperking of moeilijker doorstromende groepen krijgen ook extra ondersteuning. De extra financiering wordt daarenboven aan de instelling gegeven en niet aan de student. Het staat geen inclusief beleid in de weg. Extra middelen en instrumenten voor allochtone studenten hinderen de deelname van andere studenten niet.

Aan taalcursussen academisch Nederlands zullen niet alleen allochtone studenten deelnemen.

Het argument van de stigmatisering is ook fout. Het voorstel is doorgepraat met de allochtone studentenverenigingen. VVS heeft een werkgroep die zoveel mogelijk allochtone studentenverenigingen overkoepelt. Ze zijn vragende partij. Eind december is er een opiniestuk in De Morgen verschenen. Dat wordt onderschreven door heel wat allochtone studentenverenigingen en academici. Samen pleiten ze voor de invoering van dit studentenkenmerk.

Een volgend tegenargument is dat de sociaaleconomische situatie een beter tussencriterium is om die studenten te bereiken. Ook dat klopt niet. Allochtone afkomst heeft een grotere voorspellingswaarde voor falen dan de sociaaleconomische situatie.

Een laatste bezwaar is dat er zogenaamd niet genoeg methodes zijn om allochtone studenten te registreren. Er bestaan echter voldoende methodes, die zijn genoegzaam bekend, die zijn uitgetest in Nederland en ook in Vlaanderen. Dat praktisch bezwaar mag een principiële stellingname niet in de weg staan.

Volgens de oorspronkelijke memorie van toelichting zou ook rekening gehouden worden met het diploma van de moeder. Dat wijst immers op het culturele kapitaal van een student. Het zou niet direct ingevoerd worden wegens problemen met databanken. Nu is het zelfs uit de memorie geschrapt. VVS zou dat graag opnieuw ingevoerd zien, eventueel met de bepaling dat het er pas komt als de databanken er zijn.

VVS pleit voor het studentenkenmerk van de atypische vooropleiding. Studenten afkomstig uit BSO- en TSO-richtingen hebben extra begeleiding nodig. Dat wordt onderschreven door studiebegeleiders aan universiteiten en hogescholen. Dat kenmerk is beleidsmatig relevant en eenvoudig in te voeren. Het is jammer dat het niet wordt geïmplementeerd.

De spreker vervolgt met de nieuwe kritiek van VVS. In de laatste versie van het ontwerp is er sprake van een plafonnering van het aandeel van studentenkenmerken in het onderwijsgerelateerde onderdeel. Dat verschilt naargelang het type opleiding. Dat is een schande. Als het beleid indicatoren oplegt en doelen wil bereiken, mogen de mechanismen niet zo bruusk afgetopt worden. Een afzwakking van de wegingsfactor zwakt het stimulerend effect af. VVS wil dat de

plafonnering op de impact van studentenkenmerken terug wordt geschrapt.

De laatste opmerking over het onderdeel democratiserende impulsfinanciering betreft het aanmoedigingsfonds. Dat is een goed idee, maar het is onvoldoende uitgewerkt. Het fonds krijgt op kruissnelheid slechts 6 miljoen euro. Terecht zijn er middelen voor inhaaloperatie van de UGent en voor verevening. Voor andere doelen wil VVS echter ook een degelijk budget. Ook VLIR en VLHORA willen meer geld voor het aanmoedigingsfonds. Dat is een belangrijk punt, zeker omdat alles op het aanmoedigingsfonds wordt geschoven. Het moet de remedie vormen voor allerlei problemen en niet in het minst van de allochtone student.

Daarnaast staat ook vast dat de doelstellingen in de ontwerptekst onduidelijk zijn. VVS is blij dat het samen met VLIR en VLHORA een inbreng heeft in het advies over de uiteindelijke doelstellingen maar het ware beter als ze decretaal verankerd waren.

Een goed aanmoedigingsfonds betekent dat de kenmerken van studenten met een bepaalde achtergrond goed geregistreerd moeten worden. Registratie is nodig waardoor het argument vervalt dat studentenkenmerken moeilijk registreerbaar zijn. De spreker vraagt daarvoor extra middelen en een betere regelgeving. Dit fonds wordt volgens de spreker als parapadepaard naar voren geschoven in persberichten en toespraken. Hij betreurt dat het fonds op kruissnelheid maar zes miljoen euro zal bevatten.

De spreker ziet een aantal kwaliteitsbedreigingen: de verhouding tussen onderwijs en onderzoek, de diplomabonus en de gedelibereerde studiepunten.

Voor wat de verhouding tussen onderwijs en onderzoek betreft, wijst de spreker op bestaande trends. Onderzoek staat op dit ogenblik in het centrum van de academische belangstelling. De spreker noemt dat logisch in het licht van de maatschappelijke situatie en de regelgeving. Onderzoek is belangrijk in de maatschappij. De politiek investeert in onderzoek onder impuls van bijvoorbeeld de Lissabondoelstellingen. In de loopbaan van een academicus speelt onderzoek een grote rol. Academici beginnen immers als onderzoekers. Goed onderzoek is belangrijker dan goed onderwijs om promotie te maken. De huidige onderzoeksresultaatfinanciering verplicht academici aandacht te besteden aan onderzoek. Ze moeten performant zijn als ze middelen willen binnenhalen om hun vakgroep in stand te houden.

De voorgestelde 55/45-verhouding voor onderwijs/onderzoek gaat enkel over de eerste geldstroom. Bijkomende stromen doen het onevenwicht toenemen. De 45 percent bestaat uit outputgedreven indicatoren. Deze indicatoren kunnen strategisch gedrag in de hand werken. Het percentage beïnvloedt niet alleen het onderzoek zelf, maar ook de manier waarop een academicus zijn tijd verdeelt over onderwijs en onderzoek. De VVS vreest dat de aandacht voor onderwijs zal afnemen. Het is niet de correcte impuls.

De VVS stelt een 65/35-verhouding voor. De parameters moeten de wetenschappelijke inbedding van onderwijs meten. De parameters moeten minder gewicht geven aan citaties en publicatie. De VVS pleit voor meer academische onderwijsfinancieringspunten. Het ontwerp van decreet is gewijzigd en bevat een diversiteits-, gender- en mobiliteitstoets. De VVS betreurt dat deze toets ten koste gaat van de academische onderwijsfinancieringspunten.

Vervolgens gaat de spreker in op de diplomabonus. Het systeem is outputgedreven. De VVS is het eens met de opmerkingen die gemaakt werden over de mogelijke gevolgen daarvan voor de kwaliteit. De VVS pleit er daarom voor de diplomabonus af te schaffen wegens het kwaliteitsbedreigende effect ervan. In het buitenland heeft men negatieve ervaringen met deze diplomabonus. Daarnaast komt de stimulans die uitgaat van de diplomabonus te laat. Instellingen moeten vooral in het begin van een studententraject investeren in doorstroming. Ten slotte betreurt de spreker dat niets gezegd wordt over de uitstroomdoelstelling van de academische bachelor.

De spreker is tevreden dat ook de VLIR en de VLHORA betreuren dat de gedelibereerde studiepunten niet worden meegerekend in de outputfinanciering. Dat wijkt af van de nota van juli 2006. Deze beslissing is kwaliteitsbedreigend. Professoren zullen eerder geneigd zijn tien te geven dan negen uit vrees middelen te verliezen. Voorts ondermijnt deze beslissing deliberatie en compensatie. De debatten over deliberatie en compensatie zijn op dit ogenblik in volle gang. Deze impuls zal deliberatie en compensatie tenietdoen en het debat vervalsen. De VVS is voorstander van het behoud van deliberatie en compensatie.

Daarnaast is het volgens de spreker administratief niet onmogelijk om de gedelibereerde studiepunten te meten. Het argument om er geen rekening mee te houden, is fout. Gedelibereerde studiepunten worden

wel gemeten en meegeteld om te berekenen wanneer op outputfinanciering overgeschakeld moet worden na het berekenen van de eerste 60 studiepunten inputfinanciëring.

De VVS is van oordeel dat het leerkrediet geen probleem is voor de modale student. Dit ontwerp van decreet wil echter de tweede democratiseringsgolf inluiden. Het legt de nadruk op groepen die minder goed doorstromen. Het leerkrediet is precies voor deze groepen een probleem. Wanneer het leerkrediet op is, zorgt het voor een financiële straf. Een instelling kan beslissen de student niet meer in te schrijven of dubbel inschrijvingsgeld te vragen. Een financiële straf zorgt voor een Mattheuseffect. Minder gegoede studenten zullen dubbel inschrijvingsgeld niet kunnen betalen. Gegoede wel. De spreker noemt dat een bijkomende onrechtvaardigheid.

Het leerkrediet is een uitholling van het inschrijvingsrecht. Nu is de regel dat elke student ten minste twee inschrijvingskansen of vier zittingen krijgt per vak.

Het leerkrediet kan volgens de spreker perverse effecten veroorzaken. Gezien de outputfinanciering is het voor de instelling belangrijk dat een student presteert. Een student moet de financieringspunten verwerven. Daarnaast verplicht het systeem de student om te presteren om zijn financierbaarheid niet te verliezen. Dat kan ertoe leiden dat studenten minder ambitieus worden en kiezen voor kleinere studiepakketten. Deze maatregel zou moeten waken voor de voortgang van de studie, maar kan ertoe leiden dat de studieduur verlengt.

Daarnaast zijn er de apparaatskosten. De geraamde kosten zijn volgens de spreker niet realistisch. Hij denkt dat ze in de realiteit nog hoger zullen liggen. Hij vraagt of een en ander administratief haalbaar is.

De spreker wijst op een andere manier om de studievoortgang te bewaken: de bindende studievoortgangsmaatregelen uit het flexibiliseringsdecreet. Als een student voor meer dan de helft van het studiepakket faalt, kan de instelling individuele bindende studievoortgangsmaatregelen opleggen. De VVS vindt dat een interessanter optie om studenten te begeleiden mits de maatregelen op maat en humaan zijn.

Als er toch geopteerd wordt voor een leerkrediet, wil de spreker het beperken tot het inputgedeelte. Het outputgedeelte bevat al een stimulans om over de stu-

dievoortgang te waken. Instellingen krijgen immers enkel middelen als de studenten slagen.

De spreker wil de gedelibereerde studiepunten opnemen in het leerkrediet. Hij stelt voor 180 studiepunten of 120 studiepunten plus zestig studiepunten als beloning na een heroriëntering.

Aangaande de aanvullende opleidingen, stelt de VVS voor geen voorafname te doen van het onderwijsbudget. Vanaf 2011 wordt één percent vooraf afgenomen. De financiering van de aanvullende opleidingen moet geïntegreerd worden in het onderwijsgedeelte. De Vlaamse Regering moet een lijst opstellen van de aanvullende opleidingen die toch gefinancierd worden. Er dient rekening gehouden te worden met de maatschappelijke relevantie. Nu is sprake van de arbeidsmarktrelevantie of de wetenschappelijke kwaliteit. Een aantal opleidingen is vooral maatschappelijk relevant.

De studiegelden voor de aanvullende opleidingen worden drastisch verhoogd. Voor de inschrijvingsgelden zijn sociale correcties nodig. De spreker pleit voor beurstarieven en een progressief systeem.

Met betrekking tot rationalisatie, zegt de spreker dat het op dit moment nog niet duidelijk is in welke richting de rationalisatiebeweging gaat. De VVS maakt geen deel uit van de werkgroep die zich daarover buigt.

De rationalisatieprincipes zijn niet studentvriendelijk genoeg. De doelstellingen zijn te eng. De minister schuift aansluiting op onderzoekssporen naar voren. Onderwijskwaliteit als doelstelling is een goede zaak mits het breder bekeken wordt. Het is volgens de spreker belangrijk dat het onderwijsproces volle aandacht krijgt. De visitatieverslagen moeten ook gebruikt worden.

Daarnaast moet een aantal andere criteria meespelen: maatschappelijke relevantie en democratisering. Een belangrijke taak van het hoger onderwijs is zorgen voor sociale mobiliteit. Elke rationalisatiebeweging draagt in zich het gevaar deze taak te ondermijnen. De spreker verzet zich niet principieel tegen rationalisatie. Hij eist wel dat rationalisatie democratisering respecteert. Rationalisatie moet in combinatie met sociale maatregelen voor de student.

Voor wat het financiële aspect betreft, sluit de VVS zich aan bij de VLIR en de VLHORA. De indexering is niet correct. In eerdere nota's was sprake van

een billijker indexering, maar dat voorstel is op het niveau van de interkabinettenwerkgroep verdwenen. De spreker vindt dat heel jammer gezien de huidige structurele onderfinanciering. Het argument van de overheid is dat een beleid voeren anders onmogelijk. De spreker benadrukt dat beleid voeren betekent dat in een deftige financiering wordt voorzien. Hij vraagt om dit aspect opnieuw te bekijken.

Het aanmoedigingsfonds moet groter. Het klik-systeem is veel te ingewikkeld. Een 'open end'-financiering is eenvoudiger en rechtvaardiger. De inhaaloperatie voor de professionele bachelors is er geen.

Het ontwerp van decreet bepaalt dat een student aan een aantal nationaliteitsvoorwaarden moet voldoen om financierbaar te zijn. Deze voorwaarden zijn niet aangepast aan de recente wijzigingen in het studiefinancieringsdecreet. De uitgesloten categorieën zijn de personen met niet-permanente verblijfsvergunningen. Dat zijn bijvoorbeeld slachtoffers van mensenhandel, personen die subsidiaire bescherming genieten, personen die onder voorwaarden zijn geregulariseerd, gezinsherenigers en volgmigranten. Het is belangrijk dat de voorwaarden in overeenstemming zijn met de andere onderwijsregels en federale voorschriften.

Het ontwerp van decreet schrapt het tarief voor bijkomende inschrijvingen uit het flexibiliseringsdecreet. Het inschrijvingsgeld verdubbelt want bij een bijkomende inschrijving waren de financieringspunten de helft goedkoper. De spreker eist een rechtzetting. Als dat niet gebeurt, zal de VVS de nodige juridische stappen zetten.

In het ontwerp van decreet worden volgens de spreker onevenwichtige keuzes gemaakt. Planlasten en apparaatskosten zijn heel selectieve argumenten. Studentenkenmerken implementeren is in discussies afgewezen vanwege planlasten en apparaatskosten. Tegelijk wordt echter een zwaar systeem geïmplementeerd voor leerkrediet.

Instellingen die studenten ervan overtuigen zich te heroriënteren op om het even welk moment in hun eerste jaar, behouden de volledige financiering. De studenten behouden hun leerkrediet echter maar als ze heroriënteren voor 1 december.

De Inspectie van Financiën vindt de stimuli voor stopzetten of afbouwen van opleidingen overdreven. Dat staat volgens de spreker in contrast met de boni voor studentenkenmerken en de plafonds. Daarnaast

bedraagt de heropbouw van het leerkrediet maar tien studiepunten per jaar.

Er wordt volgens de spreker tegemoetgekomen aan de vragen van de instellingen. Op de eisen van studenten is in mindere mate ingegaan. De VVS vindt de vragen van de instellingen legitiem en onderschrijft ze grotendeels. De VVS vraagt bijkomende correcties om in te gaan op de legitieme vragen van studenten. Veel van die vragen hebben geen invloed op het totale budget. Niet alle studenteneisen gaan over geld. Een aantal eisen gaat over de implementatie, verdeling en werkwijze. De VVS vraagt dat de onderwijskwaliteit niet wordt gefnuikt. Democratisering moet echt gestimuleerd worden.

De VVS pleit voor een compromis en wil het evenwicht herstellen. Het Vlaams Parlement is aan zet. De VVS vraagt het Vlaams Parlement zijn macht als hoogste democratische orgaan van de Vlaamse Gemeenschap te gebruiken om het ontwerp aan te passen.

VI. VRAGEN VAN DE LEDEN

Mevrouw *Sabine Poleyn* vraagt voor welke aanvullende opleidingen maatschappelijke relevantie als criterium zou kunnen gelden.

De heer *Hans Plancke* verwijst op het niveau van de banaba's naar aanvullende opleidingen binnen de gezondheidszorg.

De heer *Jef Tavernier* merkt op dat de VLIR en de VLHORA in hun uiteenzetting uitgaan van de vraag of de instellingen genoeg geld krijgen. De VVS gaat uit van de democratisering. De VVS is het eens met een groot deel van de opmerkingen van de andere sprekers. Hij vraagt of de VLIR en de VLHORA het eens zijn met de VVS-opmerkingen over democratisering.

De heer *Maurice Vaes* is het volledig eens met de studentenbezorgdheden: de financiering moet bepaald worden door maatschappelijk relevante criteria. De hogescholen zijn sedert enkele jaren uitdrukkelijk begaan met gelijke kansen en democratisering. In het huidige systeem wordt acht tot tien percent van de studentenpopulatie niet gefinancierd omdat ze bijvoorbeeld maar gedeeltelijk ingeschreven zijn. De voortgezette opleidingen aan hogescholen zijn nooit gefinancierd. Een trisser evenmin. In hogescholen zijn beursstudenten, gehandicapte of allochtone stu-

denten altijd welkom geweest zonder dat het financieringssysteem voor incentives zorgt. Nu belooft de Vlaamse Regering instellingen met sterke indicatoren. Dat ondergraaft het beleid niet dat hogescholen al jaren volgen.

De bedoeling van het leerkrediet is niet om zwakke studenten minder kansen te geven. Uit simulaties blijkt dat het nieuwe leerkredietsysteem de mogelijkheid biedt om trissers wel te financieren. Maar gelijke kansen betekent niet dat één individu oneindig veel kansen krijgt. Er is een grens. Op een bepaald moment speelt de individuele verantwoordelijkheid en moet een eigen studieplan gemaakt worden. Het leerkrediet is een boeiend systeem dat de student toestaat zijn eigen studentenloopbaan uit te tekenen.

De heer *Hans Plancke* denkt dat een student ook zonder leerkrediet zijn loopbaan kan plannen. De huidige financieringsvoorwaarden volstaan daarvoor.

Momenteel worden de studiepunten gefinancierd van de studenten die binnenstromen. Het nieuwe systeem kiest voor outputfinanciering. Het resultaat dat de student behaalt, wint aan direct belang voor de instelling. Voor studenten die falen, ontvangen instellingen geen geld. Instellingen die structureel falen, krijgen structureel geen geld. Dat zal tot een correctiemechanisme leiden gezien het beperkte budget. Instellingen moeten ervan worden overtuigd toch te investeren in studenten die minder kans hebben door te stromen. De studentenkenmerken moeten nog ruimer geïmplementeerd worden omdat ze een directe incentive worden.

Mevrouw *Nele Spaas*, stafmedewerker VVS, zegt dat het plafond om de invloed van studentenkenmerken te beperken, gelijk is aan het huidige aandeel van de beursstudenten in het onderwijsgerelateerde deel. Er wordt een aantal studentenkenmerken ingevoerd op een halfslachtige manier. Men zal dat nauwelijks voelen omdat het plafond nu al bereikt is door de beursstudenten. De studenten zullen niet aan 1,5 gewogen worden. Hun gewicht zal verkleinen. Het zal voor instellingen minder aantrekkelijk worden om deze studenten aan te trekken. Een aantal instellingen heeft informeel al toegegeven zich alleen tot studenten met zware functiebeperkingen te richten. De studentenkenmerken kunnen volgens de spreekster geoptimaliseerd worden zonder dat de instellingen eronder lijden. Dankzij het gegarandeerde minimum tot 2013 krijgen de instellingen nog lang de tijd om

zich voor te bereiden op verschuivingen. Het maakt de plafonds overbodig.

De heer *Karlos Callens* feliciteert de VVS. Het hoger onderwijs is ingewikkeld door de verschillen tussen opleidingen en studenten waardoor het moeilijk wordt om een ontwerp van decreet op te stellen dat voor iedereen goed is. Hij vraagt wat de VVS denkt over financiering per school op basis van een beheersovereenkomst.

Mevrouw *Nele Spaas* denkt dat de instellingen daar niet veel heil in zullen zien. Een beheersovereenkomst is goed wanneer het gaat over het aanmoedigingsfonds. Het betreft een beperkt deel van het instellingsbudget. Het probleem is dat om de zoveel jaar gediscussieerd zal moeten worden over de parameters en onderhandeld zal moeten worden tussen instelling en overheid. De onzekerheid wordt zo groter. Een beheersovereenkomst per instelling is niet vanzelfsprekend gezien de gezamenlijke opleidingen en andere operaties die op stapel staan als gevolg van de rationalisering. Ook zonder beheersovereenkomst moet het systeem wel voldoende stimuli bevatten. De VVS is echter ontevreden over de draagwijdte van de voorgestelde parameters. In de laatste fase van het besluitvormingsproces is het ontwerp van decreet uitgebreid met bepalingen die de incentives tegenwerken.

De verslaggever,

Sabine
POLEYN

De voorzitter,

Monica
VAN KERREBROECK